یادداشت

ترمیم کابینه؛ مدیران و برنامه‌ها

محمود صدری

هرگاه فصل تغییر مدیران عالی کشور فرا می‌رسد، فهرستی از نام‌ها در میان نهاده می‌شود و هر کسی چندتایی را به‌عنوان گزینه برتر نشان می‌کند. برای این نشان کردن‌ها دلایلی هم مطرح می‌شود که در راس آنها تدبیر و تعهد و تخصص و دلسوزی و شرافت و امثال اینهاست. این شاخص‌های کلی، که مجتمع بودنشان در مدیر لازم و مفید و اطمینان‌بخش است، فقط سویه سلامت و کارآمدی مدیر را نشان می‌دهند، اما این را نشان نمی‌دهد که مدیر موصوف قرار است چه کند؟ روش کارش چیست؟ و فرجام کارش چه خواهد بود؟ بحث ترمیم کابینه بدان جهت مطرح شده که چندی است مشکلات پولی تشدید شده، تورم در حال بازگشتن است و رکود و بیکاری همچنان باقی است. بنابراین، پرسش‌های سه‌گانه بالا، ناظر بر سامان فکری مدیران اقتصادی یعنی وزیر اقتصاد و روسای برنامه و بودجه و بانک مرکزی و پایبندی ایشان به اصول روشنی است که بشود آنها را با معیارهای علمی محک زد و فرجام کارشان را محاسبه و ارزیابی کرد.

مدیران جمهوری اسلامی کمابیش شناخته‌شده‌اند و معمولا در هر تغییری که رخ می‌دهد، یکی از همین شناخته‌شده‌ها می‌رود و شناخته‌شده دیگری جایش را می‌گیرد. قابلیت‌های کارشناسی و توانایی‌های مدیریتی این مدیران هم معمولا نزدیک به هم است و تغییر مدیر به‌خودی‌خود موجب تغییر بنیادی نمی‌شود. بنا به همین ملاحظه، آنچه در پی تغییرات رخ می‌دهد، عمدتا تابعی از نگرش و اراده و تصمیم رئیس دولت است و سهم مدیر جدید در تغییر رویه‌ها در درجه دوم اهمیت قرار دارد. پس اگر قرار باشد مشکلات اساسی اقتصاد ایران، با تغییر و جابه‌جایی چند مدیر ارشد و میانه حل شود، باید رئیس دولت از مدیر جدید بخواهد برخی از کارهای مدیر قبلی را نکند و برخی کارها را که مدیر قبلی نخواسته یا نتوانسته انجام دهد، در دستور کارش قرار دهد. برای اینکه مدیران جدید، چنین رویه‌ای پیش گیرند، بر عهده رئیس جمهور است که قبل از جابه‌جایی وزیران و مدیرانش، جهت‌گیری‌های جدید را تعیین و اعلان کند.

اقتصاددانان و کارشناسان از سال گذشته و پیش از تشدید مشکلات پولی و ارزی و پیش از بازگشت تدریجی تورم، بارها هشدار دادند که دولت در حوزه اقتصادی راه ناصواب را برگزیده است. محور هشدارها این بود که برنامه‌های پولی دولت در حال افزایش دادن حجم نقدینگی است و سرکوب ناموجه قیمت‌ها، به‌ویژه نرخ ارز، موجب پنهان ماندن تورم و تعمیق رکود شده است. این هشدارها شنیده نشد و آثار خود را از اواخر زمستان گذشته نشان داد و در بهار امسال تشدید شد و تضعیف اقتصاد همچنان ادامه دارد.

در چنین فضایی، هر کس جای مدیران قبلی را بگیرد برای عبور از مشکلاتی که همگی در حال تشدید هستند، راه‌های زیادی پیش رو ندارد. یکی از این مشکلات، نرخ ارز است. منابع ارزی دولت ایران، مثل همه دولت‌های جهان، محدود است اما تعهدات ارزی آن از غالب دولت‌های جهان بیشتر است. مدیر جدید راهی ندارد مگر خلاص کردن خودش و کشور از این تعهدات علی‌السویه‌ای که میان خدمات اجتماعی لازم و مهمی مانند خرید دارو و تکنولوژی از سویی و سفرهای تفریحی و واردات لوکس و غالبا فسادآلوده از سوی دیگر، تفاوتی قائل نشده است. مساله دوم، «جنبش سامانه‌های قیمت‌گذاری متعدد» است که هم کالاهای ضروری را در برگرفته هم کالاهای لوکس را. اگر رئیس دولت و مدیران جدیدش، نتوانند در این قیمت‌گذاری‌ها حد نگه دارند، حتما فرجام کارشان بهتر از آنچه هست نخواهد بود. مشکل دیگر اقتصاد ایران، مداخله‌های بی‌وجه دولت در کسب‌وکارهای مردم است که اخیرا حتی به رابطه مالک و مستاجر هم سرایت کرده است و اگر مدیران جدید، به این وضع خاتمه ندهند، چیزی عوض نخواهد شد.

دست آخر اینکه، مدیران جدید اگر می‌خواهند به ورطه ناکارآمدی و اتلاف منابع نیفتند، خوب است گاهی با اقتصاددانان کشور مشورت کنند و توصیه‌های کارشناسان اقتصادی را در مطبوعات بخوانند.

اولویت‌های رئیس کل جدید بانک مرکزی

بازار ثانویه ارز و تصحیح یک اشتباه

PDF Compressor Free Version

مهدی الیاسی، روزنامه نگار

رشد بهای دلار در روزهای اخیر نافی تاثیر مثبت بازار دوم نیست. چرا این رشد دلایل سیاسی دارد و به افزایش تنش لفظی مقامات ایرانی و آمریکایی مربوط است. قبل از آغاز این تنش‌های لفظی و با آغاز به کار بازار ثانویه، بهای دلار حتی به ۷ هزار تومان کاهش یافت

بهم ریختن بازار ارز از اواخر زمستان سال گذشته آغاز شد اما در سال جاری و با اعلام خروج آمریکا از برجام به اوج خود رسید. نتیجه این تلاطم این بود که دولت سرانجام اعلام کرد بازار عرضه را به رسمیت نمی‌شناسد و به صورت دستوری قیمت ۴ هزار و ۲۰۰ تومان را به‌عنوان تنها قیمت رسمی دلار در کشور اعلام کرد. در تصمیم دولت همچنین تاکید شد قیمت‌های دیگر را به رسمیت نمی‌شناسد و خرید و فروش ارز با سایر نرخ‌ها را مصداق تخلف و قاچاق ارز تلقی می‌کند. از سوی دیگر تاکید شد به همه ایرانیان به هر میزانی که لازم داشته باشند دلار به قیمت ۴۲۰۰ تومان پرداخت می‌شود.

در عمل اما بازار غیر رسمی راه خود را رفت. انکار بازار دوم، عملا بر تلاطم و آشفتگی افزود. از سوی دیگر آشکار شد وعده ابتدایی دولت مبنی بر تامین ارز شهروندان و فعالان اقتصادی به هر میزان که بخواهند، صحت ندارد و طبق بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های بعدی مشخص شد، محدودیت‌های بسیاری برای پرداخت ارز وجود دارد. به تدریج تعداد بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها چنان بالا رفت که دریافت دلار ۴ هزار و ۲۰۰ تومانی دارای بوروکراسی خاص خود شد. کاهش عرضه و ایجاد محدودیت در پرداخت دلار از یک سو و انکار بازار ثانویه چنان وضعیت متلاطمی را ایجاد کرد که بازار ارز حتی از قبل از زمان اعلام نرخ ۴ و هزار ۲۰۰ تومانی آشفته‌تر شد. آشکار شدن پیامدهای سوء تصمیم دولت در انکار بازار آزاد، موجب شد زمزمه‌های به رسمیت شناختن بازار ثانویه ارز به گوش برسد.

سرانجام در اواسط تیر ماه سیف، رئیس کل سابق بانک مرکزی، از آغاز به کار بازار ثانویه خبر داد و تاکید کرد: در این رویه صادرکننده و واردکننده برای مبادله ارز تفاهم می‌کنند و این در سامانه جامع تجارت ثبت و عملیاتی نیز می‌شود.

ولی‌الله سیف افزود: برخی به اشتباه تصور کردند که ۲۰ درصد درآمد حاصل از صادرات همه کالاها قابل عرضه در بازار ثانویه است در حالی که چنین نیست و این بازار به صادرکنندگان بخش خصوصی و خُرد اختصاص دارد. وی عنوان کرد: در این بازار ۲۰ درصد صادرات غیرنفتی یعنی صادرات اقلامی به جز «پتروشیمی‌ها، فولاد و مواد معدنی رنگین» عرضه می‌شود که این ارز نیز صرف واردات گروه سوم کالایی خواهد شد که وزارت صنعت، معدن و تجارت مشخص کرده است. رئیس کل بانک مرکزی با بیان اینکه در این روش واردکننده و صادرکننده بر سر مبادله ارز تفاهم می‌کنند و با ثبت آن در سامانه جامع تجارت، عملیاتی می‌شود، توضیح داد: واردکننده به بانک مراجعه کرده و گواهی خود را دریافت می‌کند و پس از ثبت، عملیاتی می‌شود؛ واردکننده به بانک مراجعه گواهی ثبت خود را می‌گیرد و بعد با صادرکننده توافق می‌کند و این توافق عملیاتی می‌شود. وی تاکید کرد که با فعال شدن این بازار و رونق آن، به تدریج ابهامات نیز رفع می‌شود. آغاز به کار بازار دوم و دست کشیدن دولت از سیاست نادرست انکار قیمت‌های بازار موجب شد، قیمت دلار در سه هفته اخیر به ثبات نسبی برسد و از تلاطم قبلی خارج شود. رشد بهای دلار در روزهای اخیر نافی تاثیر مثبت بازار دوم نیست. چرا این رشد دلایل سیاسی دارد و به افزایش تنش لفظی مقامات ایرانی و آمریکایی مربوط است. قبل از آغاز این تنش‌های لفظی و با آغاز به کار بازار ثانویه، بهای دلار حتی به ۷ هزار تومان کاهش یافت و در صورتی که تنش سیاسی روزهای اخیر ایجاد نمی‌شد امکان افت بهای دلار و ورود آن به کانال ۶ هزار تومان هم وجود داشت.

کارشناسان اقتصادی معتقدند اگر دولت به دنبال واقعی شدن نرخ ارز و از بین رفتن حباب ایجاد شده در بازار ارز است قطعا همین طور که بازار دوم را به رسمیت شناخت، باید بازار خرید و فروش ارز در صرافی‌ها را به‌صورت اسکناس به رسمیت بشناسد

همزمان با آغاز به کار رسمی بازار دوم ارز، اولین معامله بر پایه واحد پول کشور امارات به میزان ۱۰ هزار درهم با نرخ ۲۰۵۰ تومان در سامانه نیما (نظام یکپارچه معاملات ارزی) انجام شد. با توجه به نرخ تبدیل درهم به دلار، نرخ کشف شده برای دلار در بازار دوم به ۷۵۲۳ رسید. پیش از این نرخ‌هایی برای دلار در بازار دوم اعمال شد که به دلیل انجام آن به صورت تستی قابلیت استناد نداشت. کارشناسان معتقدند انجام معاملات به‌صورت توافقی بین صادرکنندگان و واردکنندگان می‌تواند علامت دقیقی از قیمت دلار بر پایه واقعیت‌های محیط اقتصاد ایران باشد. بسیاری از کارشناسان بازار دوم را بستری برای افزایش عرضه ارز صادراتی و مدیریت نوسان قیمت دلار در بازار غیررسمی عنوان می‌کنند. البته شرط کافی برای تحقق چنین اهدافی پرهیز از فشار اداری به بازار برای کاهش قیمت است. اعتمادسازی برای صادرکنندگان نیز شرط دیگر موفقیت بازار دوم در ماموریت تعیین‌شده بیان می‌شود. بنابراین با پرهیز از سیاست‌های تنبیهی و تهدیدی باید انگیزه صادرکنندگان در عرضه ارز صادراتی را افزایش داد.

کارشناسان اقتصادی معتقدند اگر دولت به دنبال واقعی شدن نرخ ارز و از بین رفتن حباب ایجاد شده در بازار ارز است قطعا همین طور که بازار دوم را به رسمیت شناخت، باید بازار خرید و فروش ارز در صرافی‌ها را به‌صورت اسکناس به‌رسمیت بشناسد.

در همین رابطه محمد لاهوتی، رئیس کنفدراسیون صادرات معتقد است: «این قدم می‌تواند مکمل تصمیمات اخیر باشد که نتیجه آن واقعی شدن قیمت ارز و از بین رفتن حباب ارزی باشد. ضمن اینکه فعالان اقتصادی که در زمینه خدمات فنی و مهندسی صادرات انجام می‌دهند و افرادی که مواد اولیه و ماشین‌آلات را با اعتبار شخصی شان بدون انتقال ارز در گذشته وارد کرده‌اند، هنوز تعیین تکلیف نشده‌اند و در صورت مشخص شدن وضعیت آنها تمامی اجزای این پازل تکمیل خواهد شد. در غیر این صورت باز هم شاهد خواهیم بود که نرخ ارز در کوچه و خیابان تعیین می‌شود و تاثیرش را بر کل اقتصاد بگذارد.»

ضروری است رئیس کل جدید بانک مرکزی با جمع‌بندی از تجارب ۵ ساله سیف به خصوص با لحاظ کردن تجربه ماه‌های اخیر، به سیاست انکار بازار غیر رسمی خاتمه دهد و با افزایش گستره و حجم فعالیت بازار ثانویه به تصمیم درستی که در سه هفته انتهایی ریاست ولی‌الله سیف اتخاذ شد، شتاب ببخشد

براساس این گزارش، نرخ کشف شده در بازار دوم ارز نشان می‌دهد که تا حدودی نزدیک به قیمت بازار است که این موضوع می‌تواند جذابیت بازار دوم را افزایش دهد. به رسمیت شناختن بازار دولت موجب می‌شود انگیزه صادرکنندگان برای انتقال ارز به کشور افزایش یابد و رشد عرضه و در نتیجه کاهش قیمت دلار را شاهد باشیم. در حال حاضر الزام صادرکنندگان پتروشیمی و فولاد برای فروش دلار صادراتی به قیمت ۴۲۰۰ تومان مشکلات ضریب رانت و انکان تخلف در این حوزه را افزایش داده است. لازم است که اجازه داده شود ارز حاصل از صادرات محصولات پتروشیمی و فولاد هم در بازار ثانویه عرضه شود.

با پایان دوره ماموریت ۵ ساله سیف به عنوان رئیس کل بانک مرکزی، به نظر می‌رسد ضروری است عبدالناصر همتی، رئیس کل جدید بانک مرکزی با جمع‌بندی از تجارب ۵ ساله سیف به خصوص با لحاظ کردن تجربه ماه‌های اخیر به سیاست انکار بازار غیررسمی خاتمه دهد و با به افزایش گستره و حجم فعالیت بازار ثانویه به تصمیم درستی که در سه هفته انتهایی ریاست ولی‌الله سیف در بانک مرکزی اتخاذ شد، شتاب ببخشد. چرا در شرایط خاصی که کشور با آن رو به رو است، اقتصاد ایران و بازار پول هرگز فرصتی برای آزمون خطا ندارد.

خبر

۱۶۰ هزار میلیارد تومان از پول بانک‌ها قفل شد

حدود ۱۶۰ هزار میلیارد تومان از منابع بانک‌ها برای سپرده قانونی در بانک مرکزی بلوکه شده است.

سپرده‌هایی که بانک‌ها به عنوان سپرده قانونی و دیداری در بانک مرکزی قرار می‌دهند یکی از ابزارهای بانک مرکزی برای کنترل سیاست‌های پولی است. این سپرده‌ها از محل ۱۰ تا ۱۳ درصد سپرده‌هایی که مردم در بانک‌ها قرار می‌دهند تامین شده و در بانک مرکزی قرار می‌گیرند.

آخرین وضعیت صورت‌های مالی بانک‌ها از این حکایت دارد که مجموع سپرده‌هایی که در بانک مرکز توزیع کرده‌اند به حدود ۱۶۰ هزار میلیارد تومان در پایان سال ۱۳۹۶ می‌رسد. این رقم در مقایسه با سال ۱۳۹۵ حدود ۲۲.۲ درصد افزایش دارد. این در حالی است که حجم سپرده‌های بانک‌ها در بانک مرکزی از سال ۱۳۹۲ که حدود ۷۹ هزار میلیارد تومان بوده تا پایان سال گذشته حدود دو برابر شده است.

سپرده‌های بانک‌ها در بانک مرکزی گرچه الزامی و به عنوان یکی از ابزارهای حمایتی بانک مرکزی از سپرده گذاران به شمار می‌رود اما به هر حال حجم بالای آن در سال‌های گذشته با توجه به تنگنای اعتباری که بانک‌ها در گیر آن بودند موجب شد درخواست‌هایی برای کاهش این سهم وجود داشته باشد. از این رو در چند سال اخیر بانک مرکزی تحت شرایطی درصد دریافت سپرده‌های قانونی از بانک‌ها را تا حدودی کاهش داد تا بخشی از منابع آزاد و در اختیار بانک‌ها قرار گیرد تا بتواند در زمینه تسهیلات دهی نیز موفق‌تر عمل کند.

در حالی همچنان انتقاداتی نسبت به حجم سپرده‌های بانک‌ها در بانک مرکزی مطرح می‌شود که این روزها با تغییر رئیس کل بانک مرکزی و آمدن همتی در آینده‌ای نزدیک در این بانک بعید نیست که تغییرات دیگری در این زمینه اعمال شود. به هر حال زمانی که همتی خود مدیرعامل بانک ملی و رئیس شورای هماهنگی بانک‌ها بود یکی از شروط کاهش نرخ سود بانکی را تامین منابع بانک‌ها از محل کاهش ذخایر قانونی و افزایش سرمایه عنوان کرده بود.

باوجود افزایش ۵۵ درصدی قیمت

هر کیلو میوه را گران‌تر از ۱۸ هزار تومان نخرید

میوه جزو محصولاتی است که تقریبا با بیشترین افزایش قیمت در بازار مصرف مواجه شده به گونه‌ای که رشد ۵۵ درصدی قیمت را تجربه کرده است. این در حالی است که گران‌ترین میوه که گلابی بیروتی و انبه است، با احتساب سود منطقی نباید بیش از ۱۸ هزار تومان در میوه‌فروشی‌ها عرضه شود اما...

به گزارش ایسنا، بازار میوه طی هفته‌های گذشته روند رو به رشدی را تجربه کرد و قیمت‌ها روز به روز نسبت به روزهای مشابه سال گذشته بیشتر شد که البته کارشناسان دلایل متفاوتی برای آن آورده‌اند. اما هر دلیلی هم داشته باشد رشد نجومی آن‌ها برای هیچ کس قابل انکار نیست، چراکه براساس آخرین آمار بانک مرکزی از متوسط قیمت خرده‌فروشی مواد خوراکی در تهران در هفته منتهی به ۲۲ تیر ماه، مجموعه میوه‌های تازه از سیب گلاب تا موز ۵۵.۲ درصد افزایش قیمت را تجربه کرده‌اند که در این میان کمترین افزایش قیمت مربوط به انگور با ۱۳ درصد رشد و بیشترین آن به هندوانه با ۱۴۹.۶ درصد اختصاص یافت.

برای ارزیابی بهتر بازار میوه تهران سری به میدان مرکزی میوه و تره‌بار زدیم تا آخرین کشف قیمت عمده‌فروشی این محصولات را از مسئولان میدان مرکزی دریافت کنیم. در این میان آخرین صورت جلسه منتشر شده کشف قیمت‌ها مربوط به اولین روز از مرداد ماه امسال بود. بر این اساس هر کیلوگرم انبه به طور متوسط ۱۵ هزار تومان قیمت داشت که با احتساب متوسط سود منطقی ۳۵ درصدی میوه برای واسطه‌ها، هر کیلوگرم انبه باید نهایتا به ۲۰ هزار و ۲۵۰ تومان در بازار مصرف برسد. پس از انبه گلابی بیروتی که متوسط قیمت عمده‌فروشی‌اش به ۱۳ هزار تومان رسیده است، بالاترین نرخ را به خود اختصاص داده که قیمت منطقی آن برای رسیدن به دست مصرف‌کنندگان نهایتا باید ۱۷ هزار و ۵۵۰ تومان باشد.

زردآلو ارومیه، هلو انجیری، توت فرنگی کرج، آلبالو و انگور بی‌دانه زرد در رتبه‌های بعدی بازار میوه قرار می‌گیرند که از ۱۰ هزار و ۸۰۰ تا ۱۴ هزار و ۸۰۰ تومان باید به مورد فروخته شوند. البته در این بازار قیمت برخی از محصولات نسبت به هفته‌های گذشته نیز تغییر چندانی نکرده است که می‌توان به طالبی، خربزه و تا حدودی خیار رسمی و گلخانه اشاره کرد که بدون تغییر مانده یا نوسان جزئی نسبت به هفته‌ها و حتی ماه گذشته داشته‌اند.